Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
DEANA SPIELMANNA,
predstavljeni 1. avgusta 2025 [1]

Zadeva C-313/25 PPU [Adrar] [i]

GB
proti
Minister van Asiel en Migratie

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo rechtbank Den Haag, zittingsplaats Roermond (sodišče v Haagu, ki zaseda v Roermondu, Nizozemska))

„Predhodno odločanje – Nujni postopek predhodnega odločanja – Politika priseljevanja – Vračanje državljanov tretjih držav, ki nezakonito prebivajo v državi članici – Direktiva 2008/115/ES – Izvršitev odločbe o vrnitvi – Člen 5 – Načelo nevračanja – Otrokova korist in družinsko življenje – Člen 15 – Pridržanje z namenom odstranitve – Nadzor spoštovanja pogojev za zakonitost tega pridržanja“

Uvod

1. Spoštovanje načela nevračanja, to je absolutnega načela, ki odraža eno od temeljnih vrednot Unije in njenih članic, ter interesov iz člena 5 Direktive 2008/115/ES [2] vzbuja kočljiva vprašanja, kadar se od sprejetja odločbe o vrnitvi, ki je postala pravnomočna, položaj državljana tretje države spremeni. Tako je zlasti takrat, kadar sodni organ, pristojen za nadzor zakonitosti pridržanja takega državljana, ugotovi, da to načelo in ti interesi v postopku vračanja niso bili predhodno omenjeni ali preučeni.

2. Ta predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 5, člena 13(1) in (2) ter člena 15 Direktive 2008/115, ki zagotavljajo spoštovanje načela nevračanja in nekaterih interesov nezakonito prebivajočih državljanov tretjih držav, učinkovito sodno varstvo v zvezi z odločbami, povezanimi z vrnitvijo, ter pogoje in stroga podrobna pravila v zvezi s sprejetjem ukrepa odvzema prostosti.

3. Ta predlog je vložilo rechtbank Den Haag, zittingsplaats Roermond (sodišče v Haagu, ki zaseda v Roermondu, Nizozemska) v okviru spora med GB in Minister van Asiel en Migratie (minister za azil in priseljevanje, Nizozemska) (v nadaljevanju: minister) v zvezi z odločbo tega ministra o pridržanju GB zaradi njegove odstranitve na podlagi odločbe o vrnitvi.

[1] Jezik izvirnika: francoščina.

[i] Ime te zadeve je izmišljeno. Ne ustreza resničnemu imenu nobene od strank v postopku.

[2] Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. decembra 2008 o skupnih standardih in postopkih v državah članicah za vračanje nezakonito prebivajočih državljanov tretjih držav (UL 2008, L 348, str. 98).

Pravni okvir

Pravo Unije

4. Člen 5 Direktive 2008/115, naslovljen „Nevračanje, največje koristi otroka, družinsko življenje in zdravstveno stanje“, določa:

„Države članice pri izvajanju te direktive ustrezno upoštevajo:

(a) največje koristi otroka,

(b) družinsko življenje,

(c) zdravstveno stanje zadevnega državljana tretje države,

in spoštujejo načelo nevračanja.“

5. Člen 9 te direktive, naslovljen „Odlog odstranitve“, v odstavku 1(a) določa:

„1. Države članice odložijo odstranitev:

(a) če bi odstranitev kršila načelo nevračanja […].“

6. Člen 13 navedene direktive, naslovljen „Pravna sredstva“, v odstavkih 1 in 2 določa:

„1. Zadevnemu državljanu tretje države se zagotovi učinkovito pravno sredstvo, da se pritoži zoper odločbo v zvezi z vrnitvijo iz člena 12(1) ali zagotovi njen ponovni pregled pred pristojnim sodnim ali upravnim organom ali pred pristojnim telesom, katerega člani so nepristranski in neodvisni.

2. Organ ali telo iz odstavka 1 je pristojno za pregled odločb v zvezi z vrnitvijo iz člena 12(1), vključno z možnostjo začasne odložitve njihove izvršitve, razen če se začasna odložitev že uporablja po nacionalni zakonodaji.“

7. Člen 15 navedene direktive, naslovljen „Pridržanje“, v odstavkih od 1 do 5 določa:

„1. Razen če v določenem primeru ni možno učinkovito uporabiti drugih zadostnih, vendar manj prisilnih ukrepov, lahko države članice pridržijo državljana tretje države, ki je v postopku vračanja, le, da pripravijo vrnitev in/ali izvedejo postopek odstranitve, zlasti če:

(a) obstaja nevarnost pobega, ali

(b) se zadevni državljan tretje države izogiba ali ovira pripravo vrnitve ali postopek odstranitve.

Obdobje pridržanja je kar se da kratko in traja le toliko časa, kolikor trajajo postopki za ureditev odstranitve, ti pa se izvedejo skrbno.

2. Pridržanje odredijo upravni ali sodni organi.

Odredba mora biti pisna, v njej morajo biti navedeni dejanski in pravni razlogi.

Če so pridržanje odredili upravni organi, države članice:

(a) zagotovijo hiter sodni pregled zakonitosti pridržanja, o kateri odločijo kar se da hitro po začetku pridržanja;

(b) ali zadevnemu državljanu tretje države zagotovijo pravico, da začne postopek, s katerim se [glede] zakonitost[i] pridržanja hitro pregleda [opravi hiter sodni pregled] kar se da hitro po sprožitvi ustreznega postopka. V tem primeru države članice nemudoma obvestijo zadevnega državljana tretje države o možnosti uvedbe takega postopka.

Če je pridržanje nezakonito, se zadevnega državljana tretje države nemudoma izpusti.

3. V vsakem primeru se na zahtevo zadevnega državljana tretje države ali po uradni dolžnosti pridržanje pregleda v razumnih časovnih presledkih. V primeru podaljšanja pridržanja pregled nadzira sodni organ.

4. Kadar s pravnega vidika ali iz drugih razlogov ni več upravičeno pričakovati odstranitve ali ker pogoji iz odstavka 1 niso več izpolnjeni, pridržanje ni več upravičeno in zadevna oseba se nemudoma izpusti.

5. Pridržanje traja, dokler so izpolnjeni pogoji iz odstavka 1 in kolikor je to potrebno, da se zagotovi uspešna odstranitev. Vsaka država članica določi omejeno obdobje pridržanja, ki ne sme presegati šestih mesecev.“

Nizozemsko pravo

8. Člen 59(1)(a) Vreemdelingenwet 2000 (zakon o tujcih iz leta 2000) z dne 23. novembra 2000 (Stb. 2000, št. 495) v različici, ki se uporablja za spor o glavni stvari, določa:

„Če to zahteva javni red ali nacionalna varnost, lahko [minister] zaradi odstranitve odredi pridržanje tujega državljana, ki […] prebiva nezakonito.“

Spor o glavni stvari, vprašanji za predhodno odločanje in postopek pred Sodiščem

9. GB, ki trdi, da je alžirski državljan, je 11. septembra 2024 na Nizozemskem vložil prošnjo za mednarodno zaščito. Na razgovor v zvezi z razlogi za to prošnjo ni prišel.

10. Minister je z odločbo z dne 7. oktobra 2024 to prošnjo zavrnil in sprejel odločitev, ki velja kot odločba o vrnitvi (v nadaljevanju: odločba o vrnitvi). Ker GB v za to predpisanem roku ni vložil pravnega sredstva, je odločba o vrnitvi postala pravnomočna, GB pa ni prostovoljno izpolnil obveznosti vrnitve, ki je izhajala iz te odločbe.

11. Francoski organi so 26. marca 2025 na podlagi Uredbe (EU) št. 604/2013, imenovane Uredba Dublin III,[3] GB predali Nizozemski. GB je bil nato pridržan na podlagi člena 8 Direktive 2013/33/EU o standardih za sprejem prosilcev za mednarodno zaščito[4].

[3] Uredba Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o vzpostavitvi meril in mehanizmov za določitev države članice, odgovorne za obravnavanje prošnje za mednarodno zaščito, ki jo v eni od držav članic vloži državljan tretje države ali oseba brez državljanstva (UL 2013, L 180, str. 31).

[4] Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 (UL 2013, L 180, str. 96).

12. GB je istega dne na Nizozemskem vložil naknadno prošnjo za mednarodno zaščito, zaradi katere je bila izvršitev odločbe o vrnitvi odložena. Izrazil je tudi bojazen, da mu grozi resna nevarnost, da bo podvržen kaznovanju ali nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju, če se bo vrnil v Alžirijo. GB je bil 7. aprila 2025 zaslišan o razlogih za to prošnjo in seznanjen z namero, da bo navedena prošnja zavrnjena kot očitno neutemeljena. Preden je bilo odločeno o njegovi prošnji, jo je GB 9. aprila 2025 umaknil. Odlog izvršitve odločbe o vrnitvi je torej prenehal po samem zakonu.

13. 10. aprila 2025 je bil ukrep pridržanja, odrejen 26. marca 2025 na podlagi člena 8 Direktive 2013/33, odpravljen. Vendar je bil za GB na podlagi člena 15 Direktive 2008/115 odrejen nov ukrep pridržanja zaradi odstranitve v Alžirijo na podlagi odločbe o vrnitvi. Na zaslišanju pred tem pridržanjem, ki je potekalo istega dne, je GB izjavil, da se boji, da bo podvržen kaznovanju ali nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju, če se bo vrnil v Alžirijo, in da je oče otroka, rojenega 18. septembra 2024 v Franciji, za katerega želi skrbeti.

14. GB je 16. aprila 2025 pri rechtbank Den Haag, zittingsplaats Roermond (sodišče v Haagu, ki zaseda v Roermondu), ki je predložitveno sodišče, vložil tožbo zoper pridržanje.

15. To sodišče se sprašuje, ali mora na podlagi prava Unije pri nadzoru spoštovanja pogojev za zakonitost pridržanja – po potrebi po uradni dolžnosti – presoditi, ali načelo nevračanja in interesi iz člena 5 Direktive 2008/115 nasprotujejo odstranitvi GB v Alžirijo, če obstajajo upoštevne okoliščine in dejstva, do katerih je prišlo po sprejetju odločbe o vrnitvi, ki je postala pravnomočna.

16. V skladu z nizozemskim pravom in sodno prakso Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (oddelek za upravne spore pri državnem svetu, Nizozemska) [5] naj predložitveno sodišče ne bi smelo opraviti take presoje. Drugače naj bi bilo, če je bilo zoper odločbo o vrnitvi vloženo samostojno pravno sredstvo in če se v okviru istega postopka opravita pregled pridržanja in pregled odločbe o vrnitvi.

17. Vendar je predložitveno sodišče po svojem mnenju edini sodni organ, ki lahko presodi, ali je odstranitev GB v Alžirijo združljiva z načelom nevračanja in interesi iz člena 5 Direktive 2008/115.

18. V postopku naj namreč ne bi bila niti enkrat opravljena presoja, ali to načelo in ti interesi nasprotujejo odstranitvi GB. Taka presoja naj zlasti ne bi bila opravljena ob sprejetju odločbe o vrnitvi, ker GB ni prišel na razgovor v zvezi z njegovo prošnjo za mednarodno zaščito. Ker poleg tega zoper odločbo o vrnitvi ni bilo vloženo pravno sredstvo, naj sodni organ pozneje ne bi opravil nadzora zakonitosti te odločbe.

19. Presoja načela nevračanja in interesov iz člena 5 Direktive 2008/115 naj ne bi bila opravljena niti ob pridržanju GB zaradi odstranitve, čeprav se je GB na zaslišanju pred pridržanjem 10. aprila 2025 v bistvu skliceval na znatno spremembo okoliščin, pri čemer je izrazil bojazen, da bo podvržen kaznovanju ali nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju, če se bo vrnil v Alžirijo, in trdil, da želi skrbeti za svojega otroka.

[5] Predložitveno sodišče v predlogu za sprejetje predhodne odločbe navaja sodbi Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (oddelek za upravne spore pri državnem svetu) št. 201904771/2/V3 z dne 26. julija 2023 (NL:RVS:2023:2829) in št. 202204434/1/V3 z dne 12. decembra 2023 (NL:RVS:2023:4578).

20. Take presoje naj tudi ne bi bilo mogoče opraviti v kateri drugi fazi postopka. Nizozemska ureditev naj namreč ne bi določala ne preverjanja ne rednega pregleda odločbe o vrnitvi z vidika načela nevračanja ali interesov iz člena 5 Direktive 2008/115, tudi če od sprejetja te odločbe do njene izvršitve preteče določeno obdobje. Drugače naj bi bilo le, če je kot država vrnitve določena druga tretja država ali če je odločba sprejeta po vložitvi prošnje za mednarodno zaščito ali prošnje za dovoljenje za prebivanje na podlagi nacionalnega prava.

21. Nizozemska ureditev naj ne bi določala samostojnega pravnega sredstva zoper izvršitev odločbe o vrnitvi, ki je postala pravnomočna. Nezakonito prebivajoči državljan tretje države naj bi lahko zgolj vložil pritožbo zoper predvideno in načrtovano „dejansko odstranitev“, ko bi bil obveščen o datumu in uri te odstranitve. Taka pritožba naj vseeno ne bi mogla preprečiti pridržanja, ki bi se izkazalo za neutemeljeno. Poleg tega naj bi bila v skladu s sodno prakso Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (oddelek za upravne spore pri državnem svetu) pritožba možna le, „če se položaj v trenutku dejanske odstranitve tako zelo razlikuje od položaja, ki je obstajal ob sprejetju odločbe, iz katere izhaja možnost odstranitve, da zakonitosti namena dejanske odstranitve ni več mogoče šteti za samoumevno“. Ta pritožba naj bi se poleg tega nanašala le na način izvršitve odločbe o vrnitvi in ne bi privedla do presoje načela nevračanja ali interesov iz člena 5 Direktive 2008/115.[6]

22. Vendar naj pridržanje zaradi odstranitve ne bi bilo utemeljeno in naj tudi ne bi več izpolnjevalo svojega cilja, če odstranitev ne bi bila možna zaradi načela nevračanja ali interesov iz člena 5 Direktive 2008/115. V takem primeru naj bi morala biti zadevna oseba v skladu s členom 15 te direktive nemudoma izpuščena. Zato naj bi bilo treba pred pridržanjem državljana tretje države zaradi odstranitve preveriti, ali je odstranitev dovoljena.

23. Predložitveno sodišče torej Sodišče prosi za pojasnitev, ali pravo Unije od njega zahteva, da opravi presojo načela nevračanja in interesov iz člena 5 Direktive 2008/115.

24. V zvezi s tem navedeno sodišče trdi, da člen 5 te direktive, kakor se razlaga v sodni praksi Sodišča,[7] vsem pristojnim nacionalnim organom nalaga, da načelo nevračanja spoštujejo v vseh fazah postopka vračanja. S pridržanjem državljana tretje države zaradi odstranitve pa naj bi se izvajala navedena direktiva, kar naj bi bila ena od „faz postopka vračanja“.

25. Poleg tega naj bi iz člena 9(1)(a) Direktive 2008/115 in sodne prakse Sodišča[8] izhajalo, da odločba o vrnitvi lahko soobstaja z odlogom odstranitve, tako da obstoj predhodno sprejete odločbe o vrnitvi, ki je morda postala pravnomočna, ne preprečuje preverjanja združljivosti odstranitve na podlagi te odločbe z načelom nevračanja.

26. Predložitveno sodišče dodaja, da pravica do učinkovitega pravnega sredstva, določena v členu 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina) in konkretizirana v členu 13(1) in (2) Direktive 2008/115, zahteva, da sodišče, ki mora pregledati spoštovanje pogojev za zakonitost pridržanja zaradi odstranitve nezakonito prebivajočega državljana tretje

[6] Sodba Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (oddelek za upravne spore pri državnem svetu) št. 201306899/1/V2 z dne 12. junija 2015 (NL:RVS:2015:1995).

[7] Predložitveno sodišče se sklicuje zlasti na sodbo z dne 17. oktobra 2024, Ararat (C-156/23, EU:C:2024:892, točka 35; v nadaljevanju: sodba Ararat).

[8] Predložitveno sodišče se sklicuje na sodbi z dne 3. junija 2021, Westerwaldkreis (C-546/19, EU:C:2021:432; v nadaljevanju: sodba Westerwaldkreis), in z dne 22. novembra 2022, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Odstranitev – Medicinska konoplja) (C-69/21, EU:C:2022:913; v nadaljevanju: sodba Odstranitev – Medicinska konoplja), ter sodbo Ararat.

države na podlagi odločbe o vrnitvi, lahko preveri, ali načelo nevračanja in interesi iz člena 5 te direktive nasprotujejo tej odstranitvi. Tak pristop naj bi bil toliko bolj potreben, če ni drugega učinkovitega pravnega sredstva.

27. V teh okoliščinah je rechtbank Den Haag, zittingsplaats Roermond (sodišče v Haagu, ki zaseda v Roermondu) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Ali je treba člene 5, 13(1) in (2) ter 15 Direktive 2008/115 v povezavi s členi 6, 19(2) in 47 [Listine] razlagati tako, da se je sodni organ pri pregledu, ali so pogoji za zakonitost pridržanja državljana tretje države, ki izhajajo iz prava Unije, izpolnjeni, zavezan – po potrebi po uradni dolžnosti – prepričati o tem, da načelo nevračanja ne nasprotuje izvršitvi predhodno izdane odločbe o vrnitvi, zaradi izvršitve katere je bil državljan tretje države pridržan?

2. Ali je treba člene 5, 13(1) in (2) ter 15 Direktive 2008/115 v povezavi s členi 6, 7, 24(2) in 47 [Listine] razlagati tako, da se je sodni organ pri pregledu, ali so pogoji za zakonitost pridržanja državljana tretje države, ki izhajajo iz prava Unije, izpolnjeni, zavezan – po potrebi po uradni dolžnosti – prepričati o tem, da interesi, navedeni v členu 5 Direktive 2008/115, ne nasprotujejo izvršitvi predhodno izdane odločbe o vrnitvi, zaradi izvršitve katere je bil državljan tretje države pridržan?“

28. Predložitveno sodišče je predlagalo, naj se ta predlog za sprejetje predhodne odločbe obravnava po nujnem postopku predhodnega odločanja, ki je določen v členu 107 Poslovnika Sodišča.

29. Sodišče je s sklepom z dne 21. maja 2025 temu predlogu ugodilo.

30. Pisna stališča so predložili nizozemska vlada, GB in Evropska komisija. Te stranke so poleg tega na obravnavi 1. julija 2025 ustno podale stališča.

Analiza

Uvodne ugotovitve

31. Cilj Direktive 2008/115 je, kot je razvidno iz njenih uvodnih izjav 2 in 11, vzpostavitev učinkovite politike odstranitev in repatriacije, ki temelji na skupnih standardih in pravnih zagotovilih, da se zadevne osebe vrnejo na human način in ob polnem spoštovanju njihovih temeljnih pravic in dostojanstva.[9]

32. Kadar se za državljana tretje države, kot je državljan iz postopka v glavni stvari, uporablja ta direktiva, se morajo zanj načeloma uporabiti skupni standardi in postopki iz te direktive za njegovo vrnitev, in to dokler se njegovo prebivanje glede na okoliščine primera ne uredi tako, da je

[9] Glej sodbi z dne 5. junija 2014, Mahdi (C-146/14 PPU, EU:C:2014:1320, točka 38; v nadaljevanju: sodba Mahdi), in z dne 19. junija 2018, Gnandi (C-181/16, EU:C:2018:465, točka 48; v nadaljevanju: sodba Gnandi), ter sodbo Odstranitev – Medicinska konoplja (točka 88).

v skladu s predpisi.[10] V zvezi s tem opozarjam, da je pridržanje nezakonito prebivajočega državljana tretje države, kadar je odrejeno z namenom odstranitve, namenjeno zgolj zagotovitvi učinkovitosti postopka vračanja.[11]

33. Ker vsako pridržanje državljana tretje države pomeni grob poseg v pravico do svobode, določeno v členu 6 Listine, je Sodišče pojasnilo, da je pooblastilo, priznano pristojnim nacionalnim organom, da pridržijo državljane tretjih držav, strogo urejeno. Ukrep pridržanja je torej lahko odrejen ali podaljšan le ob spoštovanju splošnih in abstraktnih pravil, ki določajo pogoje pridržanja in njegovo izvajanje, ki so določeni med drugim v členu 15(1), (2), drugi pododstavek, in od (4) do (6), Direktive 2008/115.[12]

34. Tako je v skladu s členom 15(1) Direktive 2008/115 odvzem prostosti, kar je pridržanje osebe zaradi odstranitve, mogoče odrediti le ob spoštovanju nekaterih vsebinskih pogojev, ki se nanašajo na neobstoj drugih, manj omejujočih ukrepov od pridržanja in na možnost, da bi bila ta odstranitev zaradi ravnanja zadevne osebe ogrožena. Obdobje pridržanja mora biti poleg tega kar se da kratko in trajati le toliko časa, kolikor trajajo postopki za ureditev odstranitve, ti pa se izvedejo skrbno. V skladu z odstavkoma 3 in 4 te določbe se tak odvzem prostosti pregleda v razumnih časovnih presledkih in preneha, kadar ni več upravičeno pričakovati odstranitve, kar je treba razumeti tako, da ne obstaja stvarno pričakovanje, da bo odstranitev ob upoštevanju najdaljših obdobij odvzema prostosti, ki so določena v členu 15(5) in (6) te direktive in veljajo za vse države članice, uspešna.[13]

35. Če se izkaže, da vsebinski pogoji, ki so bili podlaga za prvotno odločbo o pridržanju zadevnega državljana, niso bili ali niso več izpolnjeni ali da je preteklo najdaljše mogoče obdobje pridržanja, mora biti zadevna oseba, kot je poleg tega zakonodajalec Unije izrecno navedel v členu 15(2), četrti pododstavek, in (4) navedene direktive, takoj izpuščena.[14]

36. Kar zadeva pravico pridržanih državljanov tretjih držav do učinkovitega sodnega varstva, so skupni standardi Unije na področju sodnega varstva določeni v členu 15(2), tretji pododstavek, Direktive 2008/115. V skladu s to določbo, ki na zadevnem področju pomeni materializacijo pravice do učinkovitega sodnega varstva, zagotovljene s členom 47 Listine, mora vsaka država članica, če je pridržanje odredil upravni organ, zagotoviti „hiter“ sodni nadzor zakonitosti tega pridržanja, bodisi po uradni dolžnosti bodisi na zahtevo zadevne osebe.[15]

37. V okviru obravnavane zadeve se ob upoštevanju elementov iz spisa še posebej postavlja vprašanje, ali sodišče, ki mora torej opraviti nadzor zakonitosti pridržanja nezakonito prebivajočega državljana tretje države zaradi njegove odstranitve na podlagi odločbe o vrnitvi, ki

[10] Glej sodbo Ararat (točka 33 in navedena sodna praksa).

[11] Glej v tem smislu sodbi z dne 6. oktobra 2022, Politsei- ja Piirivalveamet (Pridržanje – Nevarnost storitve kaznivega dejanja) (C-241/21, EU:C:2022:753, točki 31 ter 32 in navedena sodna praksa), in z dne 8. novembra 2022, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Preizkus pridržanja po uradni dolžnosti) (C-704/20 in C-39/21, EU:C:2022:858, točka 74; v nadaljevanju: sodba Preizkus pridržanja po uradni dolžnosti).

[12] Glej v tem smislu sodbo z dne 10. marca 2022, Landkreis Gifhorn (C-519/20, EU:C:2022:178, točka 62); sodbo Preizkus pridržanja po uradni dolžnosti (točke 72, 73, od 75 do 77 in navedena sodna praksa), in sodbo z dne 4. oktobra 2024, Bouskoura (C-387/24 PPU, EU:C:2024:868, točke od 41 do 45).

[13] Glej v tem smislu sodbo z dne 28. aprila 2011, El Dridi (C-61/11 PPU, EU:C:2011:268, točka 40), in sodbo Mahdi (točka 60), v kateri Sodišče napotuje na sodbo z dne 30. novembra 2009, Kadzoev (C-357/09 PPU, EU:C:2009:741, točka 65).

[14] Glej sodbo z dne 30. novembra 2009, Kadzoev (C-357/09 PPU, EU:C:2009:741, točka 60); sodbo Preizkus pridržanja po uradni dolžnosti (točka 79) in sodbo z dne 4. oktobra 2024, Bouskoura (C-387/24 PPU, EU:C:2024:868, točka 44).

[15] Glej v tem smislu sodbo z dne 14. maja 2020, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság (C-924/19 PPU in C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, točka 289; v nadaljevanju: sodba Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság), in sodbo Preizkus pridržanja po uradni dolžnosti (točke od 81 do 83 ter navedena sodna praksa).

je postala pravnomočna, lahko ali mora presoditi, ali načelo nevračanja na eni strani ter interesi iz člena 5 Direktive 2008/115, zlasti največje koristi otroka in družinsko življenje, na drugi strani nasprotujejo tej odstranitvi, kadar je bila v zvezi s tem državljanom sprejeta pravnomočna odločba o vrnitvi in je pridržanje odredil upravni organ, ne da bi bili predhodno upoštevani to načelo in interesi. V tem vrstnem redu bom zaporedoma preučil obe vprašanji za predhodno odločanje, ki ju je postavilo predložitveno sodišče.

Prvo vprašanje

38. Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem za predhodno odločanje Sodišče v bistvu sprašuje, ali je treba člen 5 in člen 15 Direktive 2008/115 [16] v povezavi s členom 6, členom 19(2) in členom 47 Listine razlagati tako, da se je sodni organ, ki mora opraviti nadzor zakonitosti pridržanja nezakonito prebivajočega državljana tretje države zaradi njegove odstranitve na podlagi odločbe o vrnitvi, ki je postala pravnomočna, zavezan – po potrebi po uradni dolžnosti – prepričati o tem, da načelo nevračanja ne nasprotuje tej odstranitvi, če se to načelo predhodno ni upoštevalo.

39. Najprej naj opozorim, da je načelo nevračanja temeljno načelo, določeno v členu 19(2) Listine, v skladu s katerim se „[n]ihče […] ne sme odstraniti, izgnati ali izročiti državi, v kateri obstaja zanj resna nevarnost, da bo podvržen smrtni kazni, mučenju ali drugemu nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju ali kaznovanju“. To načelo je povezano tudi s členom 18 Listine, ki določa pravico do azila, in členom 4 Listine o prepovedi mučenja in nečloveškega ali ponižujočega ravnanja ali kaznovanja ter je absolutno. [17]

40. Načelo nevračanja je v Direktivi 2008/115 vpisano zlasti v člen 5, zadnji del stavka, te direktive, ki določa, da države članice pri izvajanju navedene direktive upoštevajo načelo nevračanja. [18]

41. Nato je treba navesti, da je iz ustaljene sodne prakse Sodišča razvidno, da člena 5 Direktive 2008/115 glede na njegov cilj ni mogoče razlagati ozko. Poleg tega ima neposredni učinek in posameznik se lahko sklicuje nanj, upravni organi in sodišča držav članic pa ga lahko uporabijo. [19]

42. Nazadnje, kar zadeva posledice, ki jih je treba izpeljati iz načela nevračanja, kot je navedeno v členu 5 Direktive 2008/115, ugotavljam, da je Sodišče nekajkrat presodilo, da to načelo ne nasprotuje sistematično sprejetju odločbe o vrnitvi in morebitne odločbe o odstranitvi v zvezi z nezakonito prebivajočim državljanom tretje države, [20] temveč utemeljuje *zgolj odlog odstranitve* tega državljana na podlagi odločbe o vrnitvi, kot določa člen 9(1)(a) Direktive 2008/115. [21]

[16] Člen 13 Direktive 2008/115, naslovljen „Pravna sredstva“, določa pravico do posebnega pravnega sredstva zoper odločbe, povezane z vrnitvijo, iz člena 12(1) te direktive. Vendar so v zadnjenavedeni določbi omenjene le odločbe o vrnitvi, odločbe o prepovedi vstopa in odločbe o odstranitvi. Odločba o pridržanju torej ne spada v okvir člena 13 navedene direktive.

[17] Glej v tem smislu sodbo Odstranitev – Medicinska konoplja (točka 57); sodbo z dne 6. julija 2023, Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (Begunec, ki je storil hudo kaznivo dejanje) (C-663/21, EU:C:2023:540, točka 36), in sodbo Ararat (točke 35, 36, 49 in 50).

[18] Načelo nevračanja je določeno tudi v členu 9(1)(a) Direktive 2008/115, v skladu s katerim morajo države članice odložiti odstranitev, če bi odstranitev kršila to načelo.

[19] Glej v tem smislu sodbi Odstranitev – Medicinska konoplja (točka 55) in Ararat (točka 35 in navedena sodna praksa).

[20] Glej sodbo Gnandi (točke od 59 do 67).

[21] Glej sodbo Westerwaldkreis (točki 58 in 59), v kateri Sodišče napotuje na sklepne predloge generalnega pravobranilca P. Pikamäeja v zadevi Westerwaldkreis (C-546/19, EU:C:2021:105, točka 87).

43. Vendar je Sodišče tudi navedlo, da mora pristojni nacionalni organ, kadar namerava sprejeti odločbo o vrnitvi, med drugim zagotoviti spoštovanje načela nevračanja.[22] V zvezi s tem je Sodišče pojasnilo, da člen 5 Direktive 2008/115 pristojnemu nacionalnemu organu nalaga, da *v vseh fazah postopka vračanja* spoštuje načelo nevračanja, tako da ta določba *nasprotuje* temu, da se v zvezi z državljanom tretje države sprejme *odločba o vrnitvi*, kadar se ugotovi, da je njegova *odstranitev* v predvideno državo vrnitve na podlagi načela nevračanja *za nedoločen čas izključena*.[23]

44. Sodišče je nedavno ponovilo, da se spoštovanje načela nevračanja zahteva *pred izvršitvijo* odločbe o vrnitvi. Če bi pristojni nacionalni organ ugotovil, da je zadevni državljan tretje države zaradi odstranitve izpostavljen resni nevarnosti, da bo podvržen smrtni kazni, mučenju ali drugemu nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju ali kaznovanju, mora ta organ *to odstranitev odložiti, dokler taka nevarnost traja*, v skladu s členom 9(1)(a) Direktive 2008/115. Sodišče je dodalo, da se spoštovanje tega načela zahteva *do sodnega nadzora nad to izvršitvijo*.[24]

45. Po presoji Sodišča morajo za to države članice zadevnim osebam omogočiti, da se sklicujejo na vse *spremenjene okoliščine, do katerih je prišlo po sprejetju odločbe o vrnitvi*, ki bi lahko *pomembno vplivale* na presojo njihovega položaja, zlasti glede na člen 5 Direktive 2008/115.[25]

46. Sodišče je tako odločilo, da kadar je po preteku določenega obdobja prišlo do spremembe okoliščin, mora nacionalni organ pred izvršitvijo odločbe o vrnitvi opraviti *posodobljeno oceno* nevarnosti za državljana tretje države, da bo izpostavljen ravnanju, ki je s členom 4 in členom 19(2) Listine absolutno prepovedano. Ta presoja, *ki mora biti ločena in neodvisna od presoje, opravljene ob sprejetju te odločbe o vrnitvi*, mora nacionalnemu organu omogočiti, da *se ob upoštevanju vseh spremenjenih okoliščin in vseh novih dokazov, ki jih eventualno predloži* ta državljan tretje države, *prepriča*, da ni *utemeljenih razlogov* za prepričanje, da bi bil navedeni državljan tretje države v primeru vrnitve v tretjo državo izpostavljen resni nevarnosti, da bo v tej tretji državi podvržen smrtni kazni, mučenju ali drugemu nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju ali kaznovanju. Taka posodobljena presoja je namreč edino, kar lahko temu organu omogoči, da se prepriča, da je odstranitev v skladu z zahtevanimi zakonskimi pogoji, zlasti z zahtevami, določenimi v členu 5 Direktive 2008/115.[26]

47. Poleg tega je Sodišče, ko je odločalo o dolžnosti, da se po uradni dolžnosti preizkusi razlog, ki se nanaša na kršitev določb Unije, kadar *sodni organ preveri pogoje za zakonitost ukrepa pridržanja, ki ga je odredil upravni organ*, ugotovilo, da mora imeti sodišče možnost, da *odloči o vseh dejanskih in pravnih elementih, ki so upoštevni* za preverjanje te zakonitosti, ter upoštevati dejstva in dokaze, na katere se sklicuje upravni organ, ki je odredil začetno pridržanje, pa tudi dokaze in stališča, ki mu jih morebiti predloži zadevna oseba. Imeti mora tudi možnost, da ugotavlja vse druge elemente, ki so pomembni za odločitev, če meni, da je to potrebno. Za to se je

[22] Glej sodbo z dne 11. decembra 2014, Boudjlida (C-249/13, EU:C:2014:2431, točki 48 in 49), in sodbo Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatósá (točka 118 in navedena sodna praksa).

[23] Glej v tem smislu sodbo Odstranitev – Medicinska konoplja (točke 55, 56 in 59). Sodišče je v bistvu ugotovilo, da je med drugim tako, kadar je zdravstveno stanje državljana posebej resno in vrnitev sama po sebi za zadevno osebo pomeni dejansko nevarnost nečloveškega ali ponižujočega ravnanja v smislu člena 4 Listine. Vendar je dodalo, da s členom 7 Listine državi članici ni mogoče naložiti, da se odpove sprejetju odločbe o vrnitvi ali ukrepu odstranitve glede državljana le zaradi tveganja poslabšanja njegovega zdravstvenega stanja v namembni državi, če ti strogi pogoji niso izpolnjeni (točke od 60 do 71, 101 in 102). Glej tudi sodbo z dne 6. julija 2023, Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (Begunec, ki je storil hudo kaznivo dejanje) (C-663/21, EU:C:2023:540, točki 36 in 52), iz katere je razvidno, da bi bil zadevni državljan v primeru vrnitve v izvorno državo izpostavljen nevarnosti mučenja ali smrti (točka 21).

[24] Glej v tem smislu sodbo Ararat (točke 38, 39 in 46 ter navedena sodna praksa).

[25] Glej v tem smislu sodbi Gnandi (točka 64) in Ararat (točka 37).

[26] Glej v tem smislu sodbo Ararat (točka 38).

Sodišče sklicevalo na pomen pravice do svobode, zagotovljene s členom 6 Listine, ter na težo posega v to pravico, ki ga pomeni pridržanje, in na zahtevo po sodnem varstvu na visoki ravni. [27]

48. Iz vse sodne prakse, navedene v točkah od 42 do 44 teh sklepnih predlogov, izhaja, da člen 5 Direktive 2008/115 od držav članic zahteva, da načelo nevračanja spoštujejo „v vseh fazah postopka“, in to do odstranitve, ki je „fizični prevoz [zadevne osebe] iz države članice“. [28] Glede na posebne okoliščine vsake zadeve ali fazo postopka, v kateri se preuči dejansko in resno tveganje, da bi bil državljan tretje države v primeru vrnitve izpostavljen smrtni kazni, mučenju ali drugemu nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju ali kaznovanju, bo načelo nevračanja torej nasprotovalo temu, da se zoper tega državljana sprejme odločba o vrnitvi, ali eventualno utemeljevalo le odlog izvršitve, dokler traja zadevno tveganje.

49. V obravnavani zadevi ni sporno, da je bila zoper tožečo stranko v postopku v glavni stvari izdana odločba o vrnitvi, ki je bila sprejeta 7. oktobra 2024. Ta odločba je postala pravnomočna in na podlagi nobenega elementa iz spisa ni mogoče ugotoviti, da je bilo sprejetje odločbe o vrnitvi nezakonito z vidika načela nevračanja, čeprav je bila ta odločba, ker tožeča stranka ni prišla na zaslišanje, sprejeta brez vsebinske presoje, ali je odstranitev morda v nasprotju s tem načelom. Spor o glavni stvari se torej nanaša na spoštovanje načela nevračanja in preizkus, ki ga sodišče opravi po uradni dolžnosti, ne v okviru sprejetja odločbe o vrnitvi, ampak v okviru njene izvršitve ob nadaljevanju postopka vračanja s pridržanjem zadevnega državljana.

50. Kot pa je razvidno iz točk od 45 do 47 teh sklepnih predlogov, je bila dolžnost preizkusa načela nevračanja po uradni dolžnosti priznana, kadar namerava nacionalni organ sprejeti odločbo o vrnitvi ali preden se odločba o vrnitvi izvrši, zlasti v primeru spremenjenih okoliščin, do katerih je prišlo po sprejetju te odločbe o vrnitvi in ki bi lahko pomembno vplivale na presojo položaja zadevnega državljana, in kadar sodni organ preveri pogoje za zakonitost ukrepa pridržanja, ki ga je upravni organ odredil pri izvajanju postopka vračanja.

51. Enako torej velja tudi v fazi postopka vračanja, v kateri sodni organ preveri zakonitost pridržanja nezakonito prebivajočega državljana tretje države, ki je bilo odrejeno zaradi odstranitve tega državljana na podlagi odločbe o vrnitvi.

52. V obravnavanem primeru je predložitveno sodišče poleg tega, da načela nevračanja ni predhodno preizkusil ne pristojni nacionalni organ, ki je sprejel odločbo o vrnitvi, ne upravni organ, ki je odredil pridržanje, navedlo, da ne obstaja noben drug postopek z učinkovitim pravnim sredstvom, ob koncu katerega se lahko upošteva posodobljeni položaj državljana.

53. V teh okoliščinah zaradi sklicevanja GB na nevarnost nečloveškega ali ponižujočega ravnanja v primeru vrnitve v Alžirijo menim, da mora sodni organ, zadolžen za nadzor zakonitosti pridržanja na podlagi odločbe o vrnitvi, v tej fazi postopka – po potrebi po uradni dolžnosti – preveriti, ali je GB lahko izpostavljen taki nevarnosti v primeru vrnitve v predvideno državo vrnitve.

[27] Glej v tem smislu sodbo Preizkus pridržanja po uradni dolžnosti (točki 87 in 88). Ugotavljam, da je Sodišče v tej zadevi poleg tega ugotovilo, da stroga ureditev pridržanja in ohranitve ukrepa pridržanja, ki jo je uvedel zakonodajalec Unije, vodi do položaja, ki ni v vseh pogledih podoben upravnemu sporu, v katerem pobuda in razmejitev spora pripada strankam (točka 92 te sodbe). Glej tudi sklepne predloge generalnega pravobranilca J. Richarda de la Toura v zadevi Ararat (C-156/23, EU:C:2024:413, točka 45).

[28] Glej člen 3, točka 5, Direktive 2008/115; glej tudi sklepne predloge generalnega pravobranilca J. Richarda de la Toura v zadevi Ararat (C-156/23, EU:C:2024:413, točka 36).

54. Sodno varstvo, ki je zagotovljeno s členom 47 Listine, namreč ne bi bilo niti učinkovito niti popolno, če nacionalnemu sodišču ne bi bilo treba po uradni dolžnosti ugotoviti kršitve načela nevračanja v primeru, da *elementi iz spisa, s katerimi je bilo seznanjeno* in kot so bili *dopolnjeni in pojasnjeni v kontradiktornem postopku pred njim*, kažejo na to, da odločba o vrnitvi temelji na *zastareli presoji* nevarnosti ravnanj, prepovedanih s tem načelom, ki bi jim bil podvržen državljan tretje države, če bi se moral vrniti v zadevno tretjo državo. [29]

55. Vseeno se mi zdi bistveno pojasniti, da organu, pristojnemu za nadzor zakonitosti pridržanja, ni treba nujno presoditi zakonitosti prej sprejete odločbe o vrnitvi, ki jo je lahko veljavno sprejel pristojni nacionalni organ in je postala pravnomočna, niti s svojo odločbo nadomestiti odločbe tega organa. [30] Pravila o obsegu nadzora sodišča, ki mora preveriti zakonitost pridržanja, načeloma spadajo v procesno avtonomijo držav članic tako kot imenovanje nacionalnih organov, pristojnih za oceno nevarnosti v primeru odstranitve. [31] Na Nizozemskem pa se sodni organ, pristojen za sprejetje ali nadzor odločbe o vrnitvi, razlikuje od organa, ki opravi nadzor zakonitosti pridržanja. Zadnjenavedeni organ torej nima pristojnosti za ponovni pregled ali nadzor zakonitosti odločbe o vrnitvi in lahko zgolj ugotovi obstoj take odločbe.

56. Na obravnavi je nizozemska vlada pojasnila, da mora sodišče, pristojno za nadzor zakonitosti pridržanja, med drugim preveriti, ali je upravičeno pričakovati odstranitev v skladu s členom 15(4) Direktive 2008/115, kar vključuje pregled, ali je organ, ki je odredil ukrep pridržanja, „zadostno upošteval“ načelo nevračanja, „pravilno ocenil“ izjave državljana v zvezi s tem ali ustrezno „pretehtal ta element“. Vendar je ta vlada dodala, da je tak pregled omejen in da lahko samo upravni organ, pristojen za odločanje o prošnji za mednarodno zaščito, opravi celovit nadzor položaja zadevnega državljana, vključno z vidika načela nevračanja. Če ta upravni organ ni opravil takega pregleda, torej ni potrebno, da ta pregled prvič opravi sodišče, temveč mora državljan vložiti novo prošnjo za mednarodno zaščito. Nizozemska vlada poleg tega meni, da ločeno in posebno pravno sredstvo, ki ga lahko vloži zadevni državljan, kadar je *de facto* predvidena odstranitev, zagotavlja zadostno sodno varstvo.

57. Vendar v nasprotju s tem, kar namiguje nizozemska vlada, od zadevnega državljana ni mogoče zahtevati, da vloži drugo prošnjo za mednarodno zaščito, da bi se mu zagotovilo polno spoštovanje načela nevračanja iz člena 5 Direktive 2008/115 v povezavi s členom 19(2) Listine. [32] Podobno ni mogoče od njega pričakovati, da vloži pritožbo zoper „dejansko odstranitev“, ker je to mogoče vložiti šele po obvestilu o datumu in uri izgona ter ker ta pritožba, kot navaja predložitveno sodišče, ne vodi sistematično k presoji načela nevračanja in z njo ni mogoče preprečiti pridržanja, ki bi se lahko izkazalo za neutemeljeno.

58. Zato je treba sodnemu organu, kadar mora odločiti o zakonitosti pridržanja, priznati popoln in celovit nadzor v zvezi s tem. Čeprav v tej fazi ni treba opraviti nadzora zakonitosti odločbe o vrnitvi, ki je postala pravnomočna, mora sodišče, pristojno za nadzor zakonitosti pridržanja, imeti možnost opraviti celovito in posodobljeno oceno položaja državljana in nevarnosti, ki bi jim bil izpostavljen v primeru vrnitve, v vidika načela nevračanja, če se to načelo predhodno ni nikoli

[29] Glej v tem smislu sodbi Preizkus pridržanja po uradni dolžnosti (točki 88) in Ararat (točka 50 in navedena sodna praksa).

[30] Drugače bi bilo, če bi moral sodni organ s svojo odločbo nadomestiti odločbo upravnega organa, ki je odredil pridržanje, ali – v primeru podaljšanja pridržanja – odločbo organa, ki je odredil začetno pridržanje (glej sodbi Mahdi (točka 62) in Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság (točka 293)).

[31] Glej po analogiji sodbo Mahdi (točka 50); glej tudi sklepne predloge generalnega pravobranilca J. Richarda de la Toura v združenih zadevah Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Preizkus pridržanja po uradni dolžnosti) (C-704/20 in C-39/21, EU:C:2022:489, točke od 73 do 76) in v zadevi Ararat (C-156/23, EU:C:2024:413, točka 52).

[32] Glej v tem smislu sodbo Ararat (točki 40 in 41).

upoštevalo. To toliko bolj velja v primeru spremenjenih okoliščin, do katerih je prišlo po sprejetju odločbe o vrnitvi in ki lahko pomembno vplivajo na presojo položaja zadevnega državljana z vidika načela nevračanja.

59. Dodati moram, da če bi sodni organ, pristojen za nadzor zakonitosti pridržanja, po oceni posodobljenega položaja zadevnega državljana ugotovil, da je ta državljan zaradi odstranitve izpostavljen resni nevarnosti, da bo podvržen nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju ali kaznovanju, bi moral v skladu s členom 9(1)(a) Direktive 2008/115 ta organ to odstranitev odložiti, dokler taka nevarnost traja, kot je razvidno iz sodne prakse, navedene v točkah 42 in 44 teh sklepnih predlogov.

60. Vendar ne iz Direktive 2008/115 ne iz sodne prakse Sodišča ne izhaja, da mora biti v primeru odloga odstranitve nezakonito prebivajoči državljan tretje države nemudoma izpuščen, saj se odstranitev lahko odloži, dokler traja zadevna nevarnost. Poleg tega vsak odlog odstranitve ne more sistematično povzročiti, da je ukrep pridržanja nezakonit. Lahko se zgodi, da glede na okoliščine pristojni organi načrtujejo izvedbo odstranitve v poznejši fazi, zlasti kadar se razlogi, iz katerih načelo nevračanja nasprotuje trenutni odstranitvi, izkažejo za začasne. [33]

61. Vseeno poudarjam, da dokler je zadevna oseba pridržana na podlagi Direktive 2008/115, se načelo nevračanja pod strogimi pogoji polno uporablja in se spoštujejo pravila in jamstva, ki jih določa ta direktiva, vključno v zvezi z najdaljšim mogočim obdobjem pridržanja, ki velja za vse države članice. Vendar ugotavljam, da odloga odstranitve zaradi načela nevračanja ni med razlogi, zaradi katerih se pridržanje lahko podaljša za obdobje, daljše od šestih mesecev, na podlagi člena 15(5) in (6) Direktive 2008/115.

62. Posledično, če sodni organ glede na posebne okoliščine zadeve in po pregledu posodobljenega položaja zadevnega državljana meni, da je v skladu z načelom nevračanja njegova odstranitev v predvideno državo vrnitve izključena za nedoločeno obdobje, tako da ni mogoče šteti, da se mehanizem odstranitve še izvaja, ali da ni mogoče dejansko pričakovati, da bo odstranitev uspešna, glede na najdaljša možna obdobja, določena v Direktivi 2008/115, pridržanje ni več utemeljeno in bo ta državljan moral biti nemudoma izpuščen.

63. Zato Sodišču predlagam, naj na prvo vprašanje za predhodno odločanje odgovori, da je treba člen 5 in člen 15 Direktive 2008/115 v povezavi s členom 6, členom 19(2) in členom 47 Listine razlagati tako, da se je sodni organ, ki mora opraviti nadzor zakonitosti pridržanja nezakonito prebivajočega državljana tretje države zaradi njegove odstranitve na podlagi odločbe o vrnitvi, ki je postala pravnomočna, zavezan – po potrebi po uradni dolžnosti – prepričati o tem, da načelo nevračanja ne nasprotuje tej odstranitvi, če se to načelo predhodno ni upoštevalo, in to zlasti v primeru spremenjenih okoliščin, do katerih je prišlo po sprejetju odločbe o vrnitvi in ki lahko pomembno vplivajo na presojo položaja zadevnega državljana z vidika načela nevračanja.

Drugo vprašanje

64. Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem za predhodno odločanje v bistvu sprašuje, ali je treba člen 5 in člen 15 Direktive 2008/115 [34] v povezavi s členom 6, členom 7, členom 24(2) in členom 47 Listine razlagati tako, da se je sodni organ, ki mora opraviti nadzor zakonitosti

[33] Tak je lahko primer nasprotnika trenutnega političnega režima v njegovi državi, medtem ko bo kmalu prišlo do spremembe tega režima.

[34] Kot je navedeno v opombi 16 teh sklepnih predlogov, vprašanja o zakonitosti pridržanja, ki se postavljajo v okviru postopka v glavni stvari, niso zajeta s členom 13 Direktive 2008/115.

pridržanja nezakonito prebivajočega državljana tretje države zaradi njegove odstranitve na podlagi odločbe o vrnitvi, ki je postala pravnomočna, zavezan – po potrebi po uradni dolžnosti – prepričati o tem, da družinsko življenje in največje koristi otroka, kot so navedeni v členu 5 Direktive 2008/115, ne nasprotujejo tej odstranitvi, če se predhodno niso upoštevali.

65. Opozoriti moram, da morajo države članice pri izvajanju Direktive 2008/115, tudi kadar nameravajo sprejeti odločbo o vrnitvi ali ukrep odstranitve nezakonito prebivajočega državljana tretje države, spoštovati temeljne pravice, ki so temu državljanu priznane z Listino.

66. To torej med drugim velja za pravico do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja, kot je zagotovljena v členu 7 Listine, na katero se lahko sklicuje nezakonito prebivajoči državljan tretje države, ki je oče mladoletnega otroka, in ki ga je treba brati v povezavi s členom 24(2) Listine, ki določa, da se morajo pri vseh ukrepih javnih organov ali zasebnih ustanov, ki se nanašajo na otroke, upoštevati predvsem koristi otroka.[35] Vendar drugače kakor pri varstvu pred vsakršnim nečloveškim in ponižujočim ravnanjem, ki je določeno v členu 4 Listine, pravice, zagotovljene s členoma 7 in 24 te listine, niso absolutne.[36]

67. Poleg tega iz člena 5(a) in (b) Direktive 2008/115 izhaja, da morajo države članice pri izvajanju te direktive ustrezno upoštevati največje koristi otroka in družinsko življenje. Ta določba je splošno pravilo, ki ga ni mogoče razlagati ozko, in na področje navedene direktive prenaša obveznost iz členov 7 in 24 Listine. Sodišče je tako odločilo, da je treba člen 5 Direktive 2008/115 v povezavi s členom 24 Listine razlagati tako, da morajo države članice *v vseh fazah postopka* ustrezno upoštevati koristi otroka, preden sprejmejo odločbe – kot je odločba o vrnitvi, ki jo po potrebi spremlja prepoved vstopa – ki imajo pomembne posledice za tega mladoletnega otroka, tudi če naslovnik te odločbe ni mladoletnik, temveč eden od njegovih staršev.[37] Sodišče je dodalo, da enako velja za ukrep odstranitve, ki ga ni mogoče sprejeti, če se z njim krši družinsko življenje in pravica zadevnega državljana do spoštovanja zasebnega življenja.[38]

68. Iz te sodne prakse je razvidno, prvič, da člen 5 Direktive 2008/115 nasprotuje temu, da se odločba o vrnitvi sprejme v zvezi z državljanom tretje države, ne da bi se predhodno upoštevala njegovo družinsko življenje in korist njegovega mladoletnega otroka, in drugič, da pomisleki, povezani z največjo otrokovo koristjo, lahko eventualno privedejo do tega, da sodni organ ne opravi odstranitve.

69. Pomisleke, povezane z največjo otrokovo koristjo, mora biti po mojem mnenju torej mogoče upoštevati tudi v fazi nadzora zakonitosti ukrepa pridržanja, odrejenega zaradi odstranitve, kadar ta interes ni bil predhodno preučen v postopku vračanja in ne obstaja nobeno drugo učinkovito pravno sredstvo.

[35] Glej v tem smislu sodbi z dne 14. januarja 2021, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Vrnitev mladoletnika brez spremstva) (C-441/19, EU:C:2021:9, točka 45), in z dne 11. marca 2021, État belge (Vrnitev enega od mladoletnikovih staršev) (C-112/20, EU:C:2021:197, točki 36 in 41; v nadaljevanju: sodba Vrnitev enega od mladoletnikovih staršev).

[36] Glej sodbo z dne 22. februarja 2022, Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (Enotnost družine – Že priznana zaščita) (C-483/20, EU:C:2022:103, točki 36).

[37] Glej v tem smislu sodbi z dne 8. maja 2018, K.A. in drugi (Združitev družine v Belgiji) (C-82/16, EU:C:2018:308, točka 104; v nadaljevanju: sodba Združitev družine v Belgiji), in z dne 14. januarja 2021, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Vrnitev mladoletnika brez spremstva) (C-441/19, EU:C:2021:9, točka 44); sodbo Vrnitev enega od mladoletnikovih staršev (točke od 31 do 43) ter sodbo z dne 27. aprila 2023, M. D. (Prepoved vstopa na Madžarsko) (C-528/21, EU:C:2023:341, točke od 89 do 91).

[38] Glej v tem smislu sodbo Odstranitev – Medicinska konoplja (točki 91 in 92).

70. Dodati moram, da je Sodišče imelo priložnost pojasniti nekatere od upoštevnih elementov, ki jih je treba upoštevati pri presoji nevarnosti, da bi zadevni otrok moral zapustiti ozemlje Unije, če bi se bil njegov starš, ki je državljan tretje države, prisiljen vrniti. Tako se upoštevajo vprašanja, pri katerem od staršev je otrok dejansko v varstvu in vzgoji in ali obstaja razmerje dejanske odvisnosti med otrokom in staršem, ki je državljan tretje države, ali pravno, finančno ali čustveno skrb za tega mladoletnika nosi eden od staršev, ki je državljan tretje države, in celo okoliščina, da je drugi od otrokovih staršev resnično sposoben – in pripravljen – vsakodnevno in dejansko sam skrbeti za otroka. Take ugotovitve morajo namreč temeljiti na vseh okoliščinah tega primera, zlasti na otrokovi starosti, fizičnem in čustvenem razvoju, stopnji njegovega čustvenega razmerja tako s tistim od staršev, ki je državljan Unije, kot z drugim od staršev, ki je državljan tretje države, ter na tveganju, da bo imela ločitev od zadnjenavedenega škodljive posledice za ravnovesje tega otroka. Sodišče je vseeno dodalo, da zgolj ekonomski razlogi ali želja po ohranitvi družinske skupnosti na ozemlju Unije ne zadoščajo, prav tako tudi ne obstoj družinske vezi, naj bo biološka ali pravna. [39]

71. Sodišče je poleg tega že ugotovilo, da ima zadevna oseba dolžnost lojalnega sodelovanja s pristojnim nacionalnim organom, zaradi katere mora sodelovati s tem organom, da mu posreduje vse upoštevne podatke o svojem osebnem in družinskem položaju, ter ga po potrebi čim prej obvestiti o vsaki upoštevni spremembi svojega družinskega življenja. Pravica državljana tretje države, da se sprememba njegovega družinskega položaja upošteva, namreč ne more biti uporabljena kot instrument za ponovni začetek postopka vračanja ali podaljševanje tega postopka za nedoločen čas. [40]

72. V obravnavani zadevi je iz elementov iz spisa razvidno, da je bil otrok, za katerega državljan tretje države trdi, da je njegov oče, rojen 18. septembra 2024, da je ta državljan 11. septembra 2024 vložil prošnjo za mednarodno zaščito in da ni prišel na razgovor v zvezi z razlogi za to prošnjo. Odločba o vrnitvi je bila sprejeta 7. oktobra 2024, navedeni državljan pa zoper to odločbo ni vložil nobenega pravnega sredstva.

73. Če pristojni nacionalni organ, ki je sprejel odločbo o vrnitvi, ni mogel obravnavati vprašanja največje koristi otroka ali družinskega življenja zadevnega državljana, to torej ni posledica spremenjenih dejanskih okoliščin, saj je bil otrok rojen pred sprejetjem odločbe o vrnitvi, temveč dejstva, da ta državljan ni prišel na razgovor v zvezi z razlogi za njegovo prošnjo za mednarodno zaščito in ni vložil pravnega sredstva zoper odločbo o vrnitvi. Zgolj sklicevanje v poznejši fazi postopka na prej obstoječe dejanske okoliščine samo po sebi ne more pomeniti spremenjenih okoliščin.

74. Iz navedenega izhaja, da če za zadevnega državljana ni mogoče ugotoviti, da ni izpolnil svoje dolžnosti lojalnega sodelovanja, kar mora predložitveno sodišče preveriti glede na okoliščine obravnavanega primera, ob upoštevanju pomena, ki ga pravo Unije pripisuje upoštevanju največjih koristi otrok, menim, da mora biti največje koristi otroka in družinsko življenje državljana mogoče preučiti pred izvedbo odstranitve tega državljana. Sodišče, ki mora opraviti nadzor zakonitosti pridržanja, mora torej imeti možnost preučiti, ali ti interesi nasprotujejo tej odstranitvi.

[39] Glej v tem smislu sodbi Združitev družine v Belgiji (točke od 70 do 75 in navedena sodna praksa) in Vrnitev enega od mladoletnikovih staršev (točki 26 in 27 ter navedena sodna praksa).

[40] Glej v tem smislu sodbo Združitev družine v Belgiji (točki 103 in 105). Glede na posebne okoliščine te zadeve je Sodišče ugotovilo, da kadar je v zvezi z državljanom tretje države že bila sprejeta odločba o vrnitvi in v kolikor je v tem prvem postopku lahko uveljavljal dejavnike svojega družinskega življenja, ki so v tem času že obstajali in na katerih temelji njegova prošnja za izdajo dovoljenja za prebivanje zaradi združitve družine, pristojnemu nacionalnemu organu ni mogoče očitati, da v pozneje izvedenem postopku vrnitve ni upošteval navedenih dejavnikov, ki bi jih zadevna oseba morala uveljavljati v prejšnji fazi postopka (točki 106 in 107 te sodbe).

75. Za to bo moralo med drugim preveriti dokaze o tem, da je zadevni državljan oče otroka, s katerim naj bi bil v takem razmerju odvisnosti, da bi bil otrok prisiljen spremljati zadevnega državljana tretje države in zapustiti ozemlje Unije, ter upoštevati dejstvo, da otrok že ima starša, ki mu je bilo izdano dovoljenje za prebivanje v državi članici Unije.[41] Glede na okoliščine bi se lahko izkazalo, da je treba odstranitev odložiti, da bi se preprečil položaj, ki bi lahko posegal v temeljne pravice otroka, in da bi zadevni državljan celo moral biti izpuščen.

76. Posledično Sodišču predlagam, naj na drugo vprašanje za predhodno odločanje odgovori, da je treba člen 5 in člen 15 Direktive 2008/115 v povezavi s členom 6, členom 7, členom 24(2) in členom 47 Listine razlagati tako, da se je sodni organ, ki mora opraviti nadzor zakonitosti pridržanja nezakonito prebivajočega državljana tretje države zaradi njegove odstranitve na podlagi odločbe o vrnitvi, ki je postala pravnomočna, zavezan – po potrebi po uradni dolžnosti – prepričati o tem, da družinsko življenje in največje koristi otroka, kot so navedeni v členu 5 Direktive 2008/115, ne nasprotujejo tej odstranitvi, če se predhodno niso upoštevali in če za zadevnega državljana ni mogoče ugotoviti, da ni izpolnil svoje dolžnosti lojalnega sodelovanja, kar mora predložitveno sodišče preveriti glede na okoliščine obravnavanega primera.

Predlog

77. Ob upoštevanju zgornjih preudarkov Sodišču predlagam, naj na vprašanji za predhodno odločanje, ki ju je postavilo rechtbank Den Haag, zittingsplaats Roermond (sodišče v Haagu, ki zaseda v Roermondu, Nizozemska), odgovori:

1. Člen 5 in člen 15 Direktive 2008/115/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. decembra 2008 o skupnih standardih in postopkih v državah članicah za vračanje nezakonito prebivajočih državljanov tretjih držav v povezavi s členom 6, členom 19(2) in členom 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah

   je treba razlagati tako, da

   se je sodni organ, ki mora opraviti nadzor zakonitosti pridržanja nezakonito prebivajočega državljana tretje države zaradi njegove odstranitve na podlagi odločbe o vrnitvi, ki je postala pravnomočna, zavezan – po potrebi po uradni dolžnosti – prepričati o tem, da načelo nevračanja ne nasprotuje tej odstranitvi, če se to načelo predhodno ni upoštevalo, in to zlasti v primeru spremenjenih okoliščin, do katerih je prišlo po sprejetju odločbe o vrnitvi in ki lahko pomembno vplivajo na presojo položaja zadevnega državljana z vidika načela nevračanja.

2. Člen 5 in člen 15 Direktive 2008/115 v povezavi s členom 6, členom 7, členom 24(2) in členom 47 Listine o temeljnih pravicah

   je treba razlagati tako, da

   se je sodni organ, ki mora opraviti nadzor zakonitosti pridržanja nezakonito prebivajočega državljana tretje države zaradi njegove odstranitve na podlagi odločbe o vrnitvi, ki je postala pravnomočna, zavezan – po potrebi po uradni dolžnosti – prepričati o tem, da družinsko življenje in največje koristi otroka, kot so navedeni v členu 5 Direktive 2008/115, ne

[41] Predložitveno sodišče navaja, da je tožeča stranka izjavila, da imata njegova nekdanja partnerica in otrok dovoljenje za prebivanje v Franciji.

nasprotujejo tej odstranitvi, če se predhodno niso upoštevali in če za zadevnega državljana ni mogoče ugotoviti, da ni izpolnil svoje dolžnosti lojalnega sodelovanja, kar mora predložitveno sodišče preveriti glede na okoliščine obravnavanega primera.